

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Конвенція про екстрадицію від 18.10.2022, 2674-IX, Відомості Верховної Ради України (ВВР). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-33#Text.

3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. URL: <https://urist.com.ua>.

Добко Степан Володимирович,
завідувач сектору дактилоскопічного
обліку відділу криміналістичних
видів досліджень Тернопільського
НДЕКЦ МВС

ДАКТИЛОСКОПІЧНИЙ ОБЛІК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Уже протягом десяти років ворог не полишає спроби знищити українську державність, завдаючи кожного дня ракетних, артилерійських та авіаційних ударів по території нашої країни. руйнуючи при цьому житлові будинки, дуже часто супроводжуються загибеллю цивільного населення. Окрім того, існує велика група осіб, які у зв'язку із виконанням професійних обов'язків щоденно ризикують своїм життям. Це військовослужбовці, журналісти, що працюють на лінії зіткнення, працівники правоохоронних органів, медичні працівники, рятувальники, волонтери. На превеликий жаль, ризик для життя для таких категорій осіб дуже високий, і такі люди нерідко гинуть або пропадають безвісти, а встановлення їх місця знаходження становить дуже велику та не менш небезпечну роботу, та іноді це просто неможливо через високу інтенсивність бойових дій. Крім того, в умовах воєнного стану в Україні збільшилась кількість внутрішньо-переміщених осіб, а також існує постійна загроза терористичних актів чи диверсій. У зв'язку з цим, потреба у встановленні осіб чи їх підтвердженні при перевірці документів має важливе значення. Одним із методів встановлення особи є її ідентифікація за відбитками пальців з допомогою дактилоскопічного обліку. Ця процедура є досить простою у питанні відібрання порівняльного матеріалу, маловартісна, і, найголовніше – досить швидко дає результат. Достатньо всього лише одного якісно відібраного відбитка пальця аби ідентифікувати особу, адже, як відомо, відбитки кожної людини унікальні. Разом з тим дуже важливо щоб у масиві дактилоскопічних карт вже була карта

порівнюваної особи. Тоді позитивний результат – це лічені хвилини. Володільцем найбільшого масиву такого обліку ведеться є Експертна служба МВС України. В практиці існує багато випадків застосування такого обліку. Як приклад це може бути встановлення осіб живих людей, коли особа через хворобу не може нічого про себе повідомити. Те ж саме і стосується осіб невідомих трупів, зокрема безхатченків, коли при них немає документів.

Однак, на сьогоднішній день, відповідно до чинного законодавства обов'язковому дактилоскопіюванню підлягають лише ті особи, які:

- затримані за підозрою у вчиненні злочину;
- взяті під варту;
- звинувачуються у вчиненні злочину;
- піддані адміністративному арешту [1].

Раніше до цього переліку також відносились особи затримані за бродяжництво, але згодом їх із цього списку виключили у зв'язку із визнанням щодо них такої дії неконституційною [2; 3].

З тих пір проблематика даного питання активно та постійно обговорюється як науковцями, так і оперативниками правоохоронних підрозділів, оскільки виникає потреба у можливості оперативного встановлення якомога більшої кількості осіб.

Також відомо, що лєвова частка вчинення таких злочинів як крадіжки, належить особам, що не мають постійного місця проживання і ведуть бродяжницький спосіб життя. Встановити місце проживання таких осіб практично неможливо, або ж ці особи при затриманні чи перевірці документів постійно вказують різні анкетні дані.

Згідно чинного законодавства, дактилоскопічний облік призначений для:

- розшуку людей, які зникли безвісти;
- встановлення за невізнаними групами особи людини;
- підтвердження особи людини, яка раніше була піддана дактилоскопіюванню;
- встановлення осіб, які залишили сліди рук на місці події;
- встановлення фактів залишення однією особою слідів рук при вчиненні різних злочинів [1].

Виходить, що розшук людей, підтвердження їх осіб чи встановлення фактів їх можливої причетності до злочинів за допомогою дактилоскопічного обліку може поширюватися лише на вузьке коло осіб, які вже скоювали злочини чи правопорушення. Що стосується осіб, які не відносяться до цих категорій, то законодавцем не передбачено можливості їх розшуку чи перевірки такого роду із використанням дактилоскопічного обліку.

Процес впровадження загальнообов'язкового державного дактилоскопіювання або хоча б розширення кола його осіб, постійно

гальмується законодавцем і розцінюється як такий, що принижує честь і гідність особи, оскільки це по суті є відібранням біологічних зразків [4, с. 37]. На думку О.В. Бауліна, під біологічними зразками особи слід розуміти всі зразки, пов'язані з життєдіяльністю особи як біологічної істоти [5, с. 226–227].

На противагу даній думці може бути той факт, що при отриманні такого документу як паспорт громадянина України чи паспорта громадянина України для виїзду за кордон, підрозділами Державної міграційної служби України здійснюється відібрання відбитків двох пальців рук та ознак зовнішності (портретне фото) з метою можливості подальшої ідентифікації особи, що теж по суті є відібранням біологічних зразків, оскільки ознаки зовнішності також є невід'ємною складовою життєдіяльності особи як біологічної істоти. Однак в цьому випадку відібранню таких зразків підлягають уже всі громадяни України які досягли 16 річного віку або хто має намір виїхати за кордон.

Виникає запитання: чому б тоді не розширити категорії осіб для відібрання зразків дактилоскопічного пошкодження з подальшою постановкою їх на дактилоскопічний облік?

Всі ці чинники лише підтверджують доцільність впровадження загальнообов'язкового державного дактилоскопіювання, яке дозволило б значно швидше та ефективніше розкривати злочини та встановлювати осіб невідомих трупів, невідомих хворих, місцезнаходження безвісти зниклих осіб тощо.

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України: затв. наказом МВС України від 11.09.2001 № 785.

2. Про внесення змін до Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України: затв. наказом МВС України від 21.07.2011 № 454.

3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням уповноваженого верховної ради України з прав людини щодо відповідності конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про поліцію» справа № 1-25/2010 від 29 червня 2010 року.

4. Антонюк П. Є. Організаційно-тактичні аспекти примусового відбирання біологічних зразків у особи в кримінальному провадженні / Криміналістичний вісник № 1 (27), 2017.

5. Баулін О.В. Особливості отримання біологічних зразків особи для проведення експертизи у досудовому розслідуванні / О.В. Баулін // Криміналістика і судебная експертиза. 2015. Вип. 60. С. 222–231.